

**ІНСТИТУЦІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ І ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУ
АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ТРАНСКОРДОННОГО
ТА РЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ**

Анотація. У статті розглядаються проблеми адаптації законодавства України до принципів європейського законодавства у сфері регіонального співробітництва між територіальними громадами й владою, зокрема, право територіальних громад і органів місцевого самоврядування укладати угоди про транскордонне співробітництво з територіальними громадами інших держав. Система міждержавних угод, зокрема, Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами націлена передусім на чітке закріплення змісту, форм і меж, які держави Європи визначають для діяльності територіальних органів влади й місцевого самоврядування, а також на усунення правових прогалин, що можуть створити проблеми (визначення законодавства, що застосовується, судові повноваження, можливі шляхи апеляції тощо). Угода про асоціацію України з Європейським Союзом від 27 червня 2014 року є першим свого роду документом: сторони даної Угоди (стаття 446) повинні сприяти взаєморозумінню і двосторонньому співробітництву в галузі регіональної політики, методам розроблення і реалізації регіональної політики, зокрема багаторівневого управління та партнерству, з особливим акцентом на розвиток несприятливих районів і територіального співробітництва, створення каналів комунікації і розвитку обміну інформацією між національними, регіональними й місцевими органами влади, соціально-економічними суб'єктами та громадянським суспільством.

Ключові слова: міжнародне право, територіальна громада, органи влади, місцеве самоврядування, адаптація законодавства.

Аннотация. В статье рассматриваются проблемы адаптации законодательства Украины с принципами европейского законодательства в сфере регионального сотрудничества между территориальными общинами и властью, право территориальных общин и органов местного самоуправления заключать договоры о трансграничном сотрудничестве с территориальными общинами других государств. Система межгосударственных соглашений, в частности, Европейская рамочная конвенция о трансграничном сотрудничестве между территориальными общинами нацелена прежде всего на четкое закрепление содержания, форм и границ, которые государства Европы определяют для деятельности территориальных органов власти и местного самоуправления, а также на устранение правовых неопределенностей, которые могут создать проблемы (определение применяемого законодательства, судебные полномочия, возможные пути апелляции и т. д.). Соглашение об ассоциации Украины с Европейским Союзом от 27 июня 2014 года является первым в своём роде документом: стороны настоящего Соглашения (статья 446) должны содействовать взаимопониманию и двустороннему сотрудничеству в области региональной политики, методам разработки и реализации региональной политики, в том числе многоуровневому управлению и партнёрству, с особым акцентом на развитие неблагоприятных районов и территориального сотрудничества, установление каналов коммуникации и развитие обмена информацией между национальными, региональными и местными органами власти, социально-экономическими субъектами и гражданским обществом.

* Haliakhmetov I. A., Ph.D. in Law, Associate Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine. igor.ghaliahmetov@ukr.net

INSTITUTIONAL STATEMENTS AND PROBLEMS OF ADAPTATION OF LEGISLATION IN THE FIELD OF TRANSFRONTIER AND REGIONAL COOPERATION OF UKRAINE

Ключевые слова: международное право, территориальная община, органы власти, местное самоуправление, адаптация законодательства.

Abstract. *The present article considers problems of Ukraine's adaptation to the European legislation on transfrontier and regional co-operation between territorial communities or authorities and the right of territorial communities or bodies of local self-government, which are under their jurisdiction, to conclude agreements on transfrontier cooperation with territorial communities of authorities of other states. Thereto territorial communities shall be entitled to create special joint bodies on transfrontier cooperation issues, which may be subjects of international law. The system of inter-state agreements (for example The European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities) aims above all to define precisely the context, forms and limits which states of Europe favour for territorial authority action, and to eliminate legal uncertainties likely to create problems (definition of the applicable law, judicial authorities, possible avenues of appeal, etc.). The EU-Ukraine Association Agreement on 27 June 2014 is a pioneering document: the parties of this agreement (Article 446) shall promote mutual understanding and bilateral cooperation in the field of regional policy, on methods of formulation and implementation of regional policies, including multi-level governance and partnership, with special emphasis on the development of disadvantaged areas and territorial cooperation, hereby establishing channels of communication and enhancing exchange of information between national, regional and local authorities, socioeconomic actors and civil society.*

Key words: international law, territorial communities, authorities, local self-government, adaptation to the legislation.

Постановка проблеми. Практика європейського транскордонного співробітництва (далі — ТКС) покликана стати майданчиком для набору юридичних інструментів, що сприяють розвитку європейської інтеграції, котрі пропонувалися двома впливовими, але різнорівневими в багатьох аспектах структурами — Європейським союзом (далі — ЄС) і Радою Європи. Ті програми, що ініціюють інститути ЄС, стосуються розвитку транскордонних політичних відносин, передусім з метою об'єднання територій держав-учасниць, але піддаються постійній кореляції з внутрішнім (національним) правом останніх, оскільки заторкують територіальну організацію країн-учасниць. Мадридська рамкова конвенція 1980 року про транскордонне співробітництво між територіальними адміністративними одиницями або місцевими органами влади прикордонних областей очевидно не має необхідного рівня легітимності на теперішній момент. Проблеми, що стосуються транскордонного співробітництва в Європі, потребують юридичної оцінки за дуже широким спектром категорій: коло суб'єктного складу; співвідношення публічних і приватних дійсних учасників; питання регіональної і (або) локальної імплементації правових приписів ЄС та Ради Європи; специфіка процесів наділення державними повноваженнями місцевих і регіональних органів влади у державах-учасниках ТКС.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. В Європейському науковому дискурсі з'явилися перспективи обґрунтування на створення нового типу асоціації (інтеграції) на підставі ст. 8 Договору про Європейський Союз [1] замість уже звичної асоціації на основі ст. 27 Договору про функціонування ЄС та Угоди, за якої визначається роль України не як потенційного члена ЄС, а як держави, з якою ЄС може розвивати виключно сусідські відносини публічного чи приватного характеру. Відповідні напрями й правові механізми формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні не можна уявити без належного створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення ін-

тересів громадян у всіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад на транскордонному або міжнародному регіональному рівні. Зокрема, соціально-економічному розвитку сільських територій та підвищенню рівня життя сільського населення в комплексному підході до розв'язання проблем розвитку сільських територій, в основу якого закладаються принципи сталого розвитку, сприяють положення Концепції розвитку сільських територій, що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.09.2015 року № 995-р [2]. Вона окреслює головні пріоритети розвитку сільських територій та механізм підготовки аграрного та сільського сектору держави до функціонування за умов зони вільної торгівлі з ЄС.

Метою статті є з'ясування юридичної природи міждержавних (транскордонних) та міжрегіональних відносин суспільного життя, що надають нам випадки (казуси) застосування правових норм, які потребують знання про функціонал (предмет) регулювання, пошук або застосування відповідних норм за формою чи змістовою складовою чи формальними матеріальними моментами їх застосування у сфері транскордонного та регіонального співробітництва.

Основні результати дослідження. Маастрихтський договір 1992 року або Договір про ЄС чітко визначає основні напрями європейської політики просторового розвитку. Новелою постає ст. 8 (колишня ст. 7bis) у зміненому Договорі про ЄС щодо можливості розвитку «привілейованих зв'язків» ЄС з країнами «його сусідства» (its neighbourhood) «<...> з метою створення простору процвітання та добросусідства, котрий базується на цінностях Союзу <...>». Для цього ЄС може укласти відповідні спеціальні угоди з такими країнами. Це положення є суттєвим успіхом Європейської Комісії, що у такий спосіб закріпила в рамках установчого договору ЄС основні принципи Європейської політики сусідства. З іншого боку, важливим є те, що формулювання цієї статті викладені достатньо зважено і не можуть тлумачитися таким чином, що «привілейовані зв'язки» ЄС з країнами «сусідства» є альтернативою або виключають потенційну можливість набуття членства в ЄС європейською країною — сусідом ЄС.

З метою координації проектів розвитку територій Рада Європи прийняла Європейську Хартію регіонального (просторового) планування (Торремоліноська Хартія 1983 року) [3]. Ця Хартія включає принципи національних і загальноєвропейської політик щодо вдосконалення просторової організації держав-членів Ради Європи та вирішення проблем, що виходять за кордони окремих держав. «Керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту», що ухвалені на 12-й сесії Європейської конференції міністрів, відповідальних за регіональне планування (7-8 вересня 2000 року в Ганновері) [4], пропонують державам-членам Ради Європи, включаючи їхні регіони та муніципалітети, гнучкі й спрямовані на перспективу рамки співробітництва. Вони є моделлю або концепцією сталого розвитку, адресованою різним політичним і суспільним органам як у складі урядів, так і поза ними, діяльність яких спрямована у наше майбутнє. Прийняття цих політичних рекомендацій засновано на добровільному співробітництві. Однак вони не мають юридичної сили.

Із підписанням Протоколу № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями, який стосується міжтериторіального співробітництва [5], в основному було завершено запровадження понятійного апарату для цієї сфери діяльності. Але,

якщо прослідкувати історію появи понятійного апарату, то першим був запроваджений термін «транскордонне співробітництво», який означає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними громадами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або декількох Договірних Сторін, та на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей, ч. 1 ст. 2 Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями [6]. У цьому ж документі уточнюються поняття «територіальні общини або власті» (мовою офіційного перекладу. — *І.Г.*), що означає громади, власті або органи, які здійснюють місцеві або регіональні функції та визнаються як такі внутрішнім законодавством кожної держави. Однак кожна держава-учасниця Конвенції може визначити громади, власті або органи, види діяльності і форми, якими вона має намір обмежити сферу застосування цієї Конвенції або які вона має намір виключити з неї (ч. 2 ст. 2 зазначеної Конвенції).

У Статуті Асамблеї європейських регіонів (*англ.* Assembly of European Regions) визначається міжрегіональне співробітництво, під яким розуміють будь-які зв'язки, встановлені між регіонами, що належать до різних держав (= The term «Region» covers in principle territorial authorities between the central government and local authorities, with a political representation power as entrusted by an elected assembly) [7].

Однак, як виявилось, необхідно було вдосконалити категоріальний апарат поняттям міжтериторіального співробітництва, яке було введено Протоколом № 2 до Рамкової конвенції (1998). Це пов'язано з тим, що у міжнародні відносини можуть вступати, в залежності від національного законодавства, не лише регіони, які знаходяться безпосередньо після центрального уряду, а й інші територіальні утворення нижчих рівнів і не обов'язково сусідні території (транскордонне співробітництво). Так «міжтериторіальне співробітництво» означає будь-яку спільну діяльність, спрямовану на започаткування відносин між територіальними громадами або властями двох або більше Договірних Сторін, крім відносин транскордонного співробітництва між сусідніми властями, включаючи укладання угод про співробітництво з територіальними громадами або властями інших держав (ст. 1 зазначеного Протоколу).

Отже, як визначає Н. Мікула, найбільш широким поняттям є міжтериторіальне співробітництво, яке визначає право територіального органу влади будь-якого рівня співпрацювати з відповідними територіальними органами влади інших держав (для України — АРК, області, райони, селищні ради, міста). Міжрегіональне співробітництво окреслює правові рамки територій, що стоять на другому після центрального рівня (для України — це області та Автономна республіка Крим, м. Київ та Севастополь, для Швейцарії — кантони, для Австрії, Німеччини — землі, Польщі — воєводства тощо) [8, 11-12].

Важливим документом у цій сфері також є Гельсінська декларація щодо регіонального самоврядування 2002 року (Гельсінські принципи регіонального самоврядування) [9]. Вона містить рекомендації органам Ради Європи, її державам-членам щодо побудови системи регіонального самоврядування, враховуючи моделі й форми регіонального самоврядування в Європі, традиції й особливості країн. Передбачається проведення на європейському рівні діалогу з виборними представниками органів місцевої і регіональної влади, досягнення

єднання з метою збереження та реалізації ідеалів та принципів, які є спільним надбанням європейських країн, успішно реалізуються в сферах компетенції органів демократичного управління.

До міжнародно-правових актів регіонального характеру можна віднести додатково Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнята Радою Європи 1985 року, Європейську хартію міст (II Маніфест нової урбаністики) 1992 року, Хартію Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи 1994 року, Соціальну Хартію міст-членів союзу Балтійських міст 2001 року, Хартію «Міста Європи на шляху до стійкого розвитку» (Ольборзька Хартія) 1994 року, Хартію про участь молоді в муніципальному та регіональному житті 1994 року тощо.

Одним із напрямів міжрегіонального транскордонного співробітництва є транскордонне планування, котре включає в себе співробітництво у таких сферах, як просторове планування, регіональне планування розвитку держави, регіональне і муніципальне планування. Метою транскордонного планування є подолання негативних впливів міждержавних (митних) кордонів і недостатня їх транспарентність [10].

Угода 2014 року [11] передбачає великий обсяг зобов'язань України щодо адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (додатки до Угоди містять переліки актів законодавства ЄС, що підлягають імплементації в законодавство України в установлені строки). Тому подальше вдосконалення законодавства України у сферах, що регулюються Угодою про асоціацію, має здійснюватися з урахуванням зобов'язань України за цією Угодою.

Транскордонне та регіональне співробітництво, зокрема, передбачає:

співробітництво (*inter alia*), що включає обмін інформацією і спільну діяльність на регіональному рівні, зокрема враховуючи та впроваджуючи прогрес, досягнутий у рамках різних регіональних транспортних домовленостей (ч. 3 ст. 368 зазначеної Угоди);

співробітництво на двосторонньому, регіональному та європейському рівнях, що ґрунтується на таких принципах: а) повага самобутності та інтересів місцевих громад, особливо у сільській місцевості; б) важливість культурної спадщини; с) чітка взаємодія між туризмом та захистом навколишнього середовища (ч. 1 ст. 400);

співробітництво, що зосереджується на таких напрямках: а) обміні інформацією, найкращими практиками, досвідом та передачі «ноу-хау», зокрема інноваційних технологій; б) встановленні стратегічного партнерства між державними, приватними та суспільними інтересами з метою забезпечення сталого розвитку туризму; с) просуванні та розвитку туристичних продуктів і ринків, інфраструктури, людських ресурсів та інституційних структур; d) розвитку та імплементації ефективних політик і стратегій, зокрема відповідних правових, адміністративних та фінансових аспектів; е) навчанні спеціалістів з туризму, а також нарощенні потенціалу в галузі туризму з метою підвищення стандартів якості надання туристичних послуг; f) розвитку і сприянні туризму на основі місцевих громад (ст. 401);

співробітництво з метою сприяння розвитку сільського господарства та сільських територій, зокрема шляхом поступового зближення політик та законодавства (ст. 403);

сприяння взаєморозумінню та двосторонньому співробітництву у сфері регіональної політики щодо методів формування та реалізації регіональних політик, зокрема багаторівневого управління та партнерства, з особливим наголосом на розвитку відсталіх територій та на територіальному співробітництву (ст. 446);

зміцнення та заохочення розвитку таких складових транскордонного та регіонального співробітництва, *inter alia*, як транспорт, енергетика, комунікаційні мережі, культура, освіта, туризм, охорона здоров'я та інших сфер (ст. 448) тощо.

Згідно з Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 17.09.2014 року № 847-р [12] був затверджений план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки, зокрема в якому передбачено:

активізація співпраці з державами-членами ЄС щодо обміну інформацією про методи планування і реалізації державної політики регіонального розвитку;

продовження регіонального співробітництва шляхом укладення двосторонніх угод з країнами-сусідами;

проведення презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіонів України в органах і структурах ЄС;

розроблення проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з ратифікацією Протоколу № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями стосовно об'єднань єврорегіонального співробітництва» тощо.

16.11.2009 року в м. Утрехт (Нідерланди) на 16-й сесії Конференції Міністрів країн Ради Європи з питань місцевого та регіонального самоврядування було відкрито до підписання Третій Протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями [13], яким передбачається уніфікувати стандарти для утворення та діяльності об'єднань єврорегіонального співробітництва (єврорегіонів). Зокрема територіальні громади або власті й інші органи, зазначені відповідно до п. 1 ст. 3, можуть утворити орган транскордонного співробітництва у формі «об'єднання єврорегіонального співробітництва» (далі — ОЕС) на території держав-членів Ради Європи (ч. 1 ст. 1), які є Сторонами цього Протоколу, відповідно до умов, передбачених ним. Метою ОЕС є заохочення, підтримка та розвиток в інтересах населення транскордонного та міжтериторіального співробітництва між його членами у сферах спільної компетенції та відповідно до повноважень, установлених згідно з національним законодавством відповідних держав.

Членами ОЕС (ст. 3) є територіальні громади або власті (*англ.* Territorial Communities or Authorities) держав-учасниць конвенції, а також можуть бути відповідні заінтересовані держави-члени Ради Європи. Всі юридичні особи, які створено з конкретною метою задоволення потреб, що становлять загальний інтерес, та які не займаються виробничою або комерційною діяльністю, можуть бути членами, якщо:

їхня діяльність фінансується переважно державою, територіальною громадою або владою чи подібним органом або

їхнє управління підлягає контролю цими суб'єктами, або

половина членів їхнього адміністративного, управлінського чи наглядового органу призначається державою, територіальною громадою або владою чи подібним органом.

Однак фізичні особи не можуть бути членами ОЄС.

Крім традиційних міжнародно-правових інструментів, пов'язаних з укладанням дво- або багатосторонніх договорів про взаємодію адміністративно-територіальних одиниць в ЄС, у 2006 році була запроваджена можливість створення Європейських груп територіальних інтересів (*англ.* European Grouping of Territorial Cooperation) — юридичних осіб публічного права, що функціонують згідно з Регламентом № 1082 2006 року [14], та прикордонна взаємодія в ЄС, що здійснюється згідно з Регламентом № 1301 2013 року [15] й фінансується за кошти Європейського регіонального розвитку.

Висновки. Інтеграційні процеси, що відбуваються за умов розвитку ідеї Європи регіонів, в багатьох випадках пов'язані з діяльністю Комітету регіонів ЄС. Посилення транскордонної взаємодії між органами місцевого самоврядування України з аналогічними структурами інших держав, насамперед членів ЄС, є яскравим прикладом глобалізації, коли на тлі різноманіття правових, економічних, соціальних і культурних чинників (глобалізації), одночасно відбувається посилення локальних особливостей даних чинників. Транскордонне співробітництво є одним з інструментів прискорення процесів наближення рівня життя населення прикордонних територій до середньоєвропейського забезпечення вільного перетинання товарами, особами і капіталами державного кордону. Таке співробітництво сприяє об'єднанню зусиль суб'єктів транскордонного співробітництва для розв'язання спільних проблем прикордонних регіонів, здійсненню євроінтеграційних заходів на регіональному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Договор о Европейском Союзе: текст с изменениями и дополнениями от 13.12.2007 года: неофиц. перевод [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку сільських територій» від 23.09.2015 року № 995-р // Офіційний вісник України. — 2015. — № 78. — Ст. 2624.
3. European Charter for Regional / Spatial Planning (Torremolinos Charter) / adopted on 20 May 1983 at Torremolinos (Spain) [Electronic resource]. — Mode of access: http://www.coe.int/t/dgap/localdemocracy/cemat/VersionCharte/Charte_bil.pdf
4. Guiding Principles for Sustainable Development of the European Continent (2000, 2002) [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.coe.int/t/dgap/localdemocracy/cemat/VersionPrincipes/Russe.pdf>
5. Закон України «Про внесення змін до Постанови Верховної Ради України «Про приєднання України до Європейської конвенції про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними общинами або органами влади 1980 року» та про ратифікацію додаткових протоколів до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями» від 24.06.2004 року № 1879-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 50. — Ст. 534.
6. European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities (Madrid, 21.V.1980) / Council of Europe, 1980 // European Treaty Series. — No. 106. — (Серия Договоров Совета Европы).

7. Statute (as adopted by the AER General Assembly on 12 June 2015 in Västra Götaland (SE)) [Electronic resource]. — Mode of access: <http://newaer.eu/wp-content/uploads/2015/09/AER-Statute-VastraGotaland-2015.pdf>
8. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: монографія / Надія Мікула. — Львів: ІРД НАН України, 2004. — 395 с.
9. Гельсінська декларація щодо регіонального самоврядування 2002 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kmv.gov.ua>; www.aer.eu/fileadmin/Regional/Self-Gov.doc
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» від 06.08.2014 року № 385 // Офіційний вісник України. — 2014. — № 70. — Ст. 1966.
11. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16.09.2014 року № 1678-VII // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 40. — Ст. 2021.
12. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 17.09.2014 року № 847-р зі змінами // Офіційний вісник України. — 2014. — № 77. — Ст. 2197.
13. Закон України «Про ратифікацію Протоколу № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями стосовно об'єднань євро регіонального співробітництва (ОЕС)» від 16.05.2012 року № 4704-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 8. — Ст. 73.
14. REGULATION (EC) No 1082/2006 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC) // Official Journal of the European Union. — 31.7.2006. — L 210/19.
15. REGULATION (EU) No 1301/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 17 December 2013 on the European Regional Development Fund and on specific provisions concerning the Investment for growth and jobs goal and repealing Regulation (EC) No 1080/2006 adopted on 20 May 1983 at Torremolinos (Spain) // Official Journal of the European Union. — 20.12.2013. — L 347/289.

REFERENCES

1. Treaty on European Union, as signed in Maastricht on 7 February 1992. Retrieved from http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaty_on_european_union/treaty_on_european_union_en.pdf
2. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the Conception of development of agrarian territories» on September 23, 2015 № 995-p (2015). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy (Official Bulletin of Ukraine)*, 78, article 2624 (in Ukr.).
3. European Charter for Regional / Spatial Planning (Torremolinos Charter) / adopted on 20 May 1983 at Torremolinos (Spain). Retrieved from http://www.coe.int/t/dgap/localdemocracy/cemat/VersionCharte/Charte_bil.pdf
4. Guiding Principles for Sustainable Development of the European Continent. Strasbourg. 2000, 2002. Retrieved from <http://www.coe.int/t/dgap/localdemocracy/cemat/VersionPrincipes/Russe.pdf>
5. Law of Ukraine. «On amendments to the Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine ‘On association of Ukraine with European Convention on transfrontier cooperation between territorial communities or authorities of 1980’ and on ratification of additional protocols to the European outline Convention on transfrontier cooperation between territorial communities or authorities» on June 24, 2004 № 1879-IV (2004). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny (Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine)*, 50, article 534 (in Ukr.).

6. Council of Europe. European Outline Convention on Transfrontier Cooperation between Territorial Communities or Authorities (Madrid, 21.V.1980). *European Treaty Series*, No. 106.
7. Statute (as adopted by the AER General Assembly on 12 June 2015 in Västra Götaland (SE)). Retrieved from <http://newaer.eu/wp-content/uploads/2015/09/AER-Statute-VastraGotaland-2015.pdf>
8. Mikula, N. (2004) *Inter-territorial and cross-border cooperation: monograph*. Lviv: Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the National Academy of Sciences of Ukraine (in Ukr.).
9. Helsinki Declaration on Regional Self-Government. Conference of European ministers responsible for local and regional government: 13th session. Helsinki. 27-28 June 2002. Retrieved from <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1095808&SecMode=1&DocId=1350404&Usage=2>
10. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On affirmation of the state strategy of regional development over the period up to 2020» on August 6, 2014 № 385 (2014). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy (Official Bulletin of Ukraine)*, 70, 1966 (in Ukr.).
11. Law of Ukraine. «On Ratification of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand» on September 16, 2014 № 1678-VII (2014). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny (Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine)*, 40, article 2021 (in Ukr.).
12. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On implementation of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand» on September 17, 2014 № 847-p (2014). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy (Official Bulletin of Ukraine)*, 77, article 2197 (in Ukr.).
13. Law of Ukraine. «On ratification of the protocol N3 to the European framework Convention on cross-border cooperation between territorial communities or authorities concerning Euroregional cooperation groupings (ECGs)» on May 16, 2012 № 4704-VI (2013). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny (Bulletin of The Verkhovna Rada of Ukraine)*, 8, article 73 (in Ukr.).
14. REGULATION (EC) No 1082/2006 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC) (2006). *Official Journal of the European Union*, 31.7.2006, L 210/19.
15. REGULATION (EU) No 1301/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 17 December 2013 on the European Regional Development Fund and on specific provisions concerning the Investment for growth and jobs goal and repealing Regulation (EC) No 1080/2006 adopted on 20 May 1983 at Torremolinos (Spain) (2013). *Official Journal of the European Union*, 20.12.2013, L 347/289.